INNSPILL I DEBATTEN OM UTENLANDSKE FORSKERE

holdt på møte
18. januar 2018

av professor Malcolm Langford, Juridisk fakultet, Universitetet i Oslo

Jeg vil begynne med å si at en debatt om konsekvensene av økningen i antall utenlandske forskere er legitim. Men samtidig er det viktig å tenke på premissene for debatten og spørre om vi stiller de viktigste spørsmålene.

Empiri

For det første trenger vi en debatt basert på empiri og ikke påstander. Når Østerud og Collett påstår at økningen av antallet utenlandske forskere skyldes internasjonalisering og press fra Kunnskapsdepartementet, er det feil. Økningen er en direkte konsekvens av et oppgjør med en lukket og ikke så meritokratisk ansettelsespolitikk. Husk at 60 av 74 stipendiater på Samfunnsvitenskapelig fakultet ved Universitetet i Oslo (UiO) i 2010 hadde tatt sin mastergrad på samme lærested.

Dessuten må vi være forsiktige med å vifte rundt enestående, gamle og villedende tall. Som vi ser av illustrasjon 1 (neste side) har økningen skjedd primært innenfor matematisk-naturvitenskapelige og teknologiske fag, og i juniorstillinger. Så er det egentlig en krise? Eller er det bare en endring, overgang eller hverdagsutfordring?

Det samme fokus på empiri gjelder også diskusjonen om konsekvenser. Ja, det kan bli utfordringer. Men vi må også måle fordelene som følger med utenlandske forskere, som internasjonale nettverk; kunnskap; nye ideer; teori; metoder; språk; erfaring med eksternfinansiering, i tillegg til de konkrete utfordringene. For eksempel: Er påstanden om at vi innvandrere og utlendinger formidler mindre i den norske offentligheten alltid sann? Min statistikk fra Det juridiske fakultet viser at 1) vi ligger ikke så langt bak de norske; og 2) den største utfordringen er at mange forskere (norske eller utenlandske) ikke vil uttale seg til media eller ikke blir spurt. Det er også

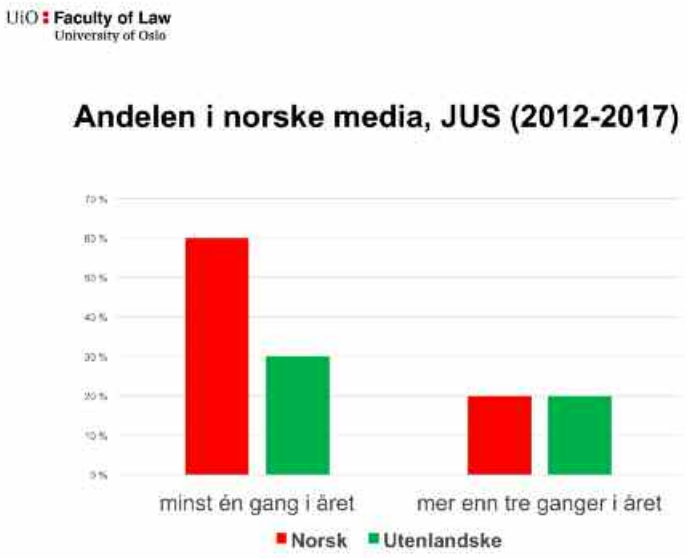

verdt å huske at vi bringer nye perspektiver på norske forhold, kultur og politikk, noe som er klart i UiO:Norden-prosjektet jeg leder, som har en blanding av nordiske og ikke-nordiske forskere.

Spørsmålene

For det andre må vi spørre om vi stiller de riktige spørsmålene. Er det antallet utenlandske forskere som er problemet, eller handler det om en debatt om språklig og kulturell kompetanse? Og, hvis dette er problemet, er det mindre utenlandske forskere som er løsningen, eller snarere en bedre satsning på integrering og eventuelt språk-krav?

Eller handler spørsmålet egentlig om hvorvidt vi har neglisjert undervisnings-, formidlings- og ledelseskompetanse i ansettelsesprosessene? I så fall kunne vi snu DNVAs spørsmål, som Johan Karlson Schaffer delvis har gjort i en Facebook- kommentar, og heller spørre: Hvor mange norske forskere uten internasjonale publikasjoner, uten fremragende undervisningsevner, uten formidlingsevne og uten internasjonale nettverk og potensiale for ekstern finansiering kan vi egentlig tåle i Norge? Hva er den største risiko akkurat nå? Det farlige med debatten er at vi ser på nasjonalitet og ikke kvalitet.

Eller er det et spørsmål om manglende forskermobilitet? Hvorfor reiser så få norske forskere ut i verden? Og er dét det underliggende problemet – som betyr at det er økt konkurranse om stillingene her hjemme?

Og hvorfor sliter vi med å tiltrekke og beholde de beste i verden? Alle som har jobbet med Sentre for fremragende forskning (SFF) og store forskningsprosjekter vet at det er vanskelig å få toppforskere til å flytte til Norge. Og vi har nå sett saker hvor noen av dem reiser hjem fordi de eller ektefellen sliter med integreringen, eller fordi andre steder er mer attraktive. Kanskje må vi også stille spørsmålet om hvor mange utenlandske forskere vi kan tåle å miste hvis vi ikke satser nok på integrering og arbeidsforhold – noe som ledelsen på UiO nå er bekymret for.

Til slutt. Debatten er velkommen, men hvilken debatt burde vi egentlig ha?